

U 23/2022 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) N:o 1025/2012 (standardointiasetus) muuttamisesta

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle komission 2 päivänä helmikuuta 2022 antama ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) N:o 1025/2012 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse eurooppalaisia standardeja ja eurooppalaisia standardointituotteita koskevista eurooppalaisten standardointiorganisaatioiden päätöksistä sekä siitä laadittu muistio.

Helsingissä 17.3.2022

Työministeri Tuula Haatainen

Erityisasiantuntija Emilia Tiuttu

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

MUISTIO

EU/2022/0104

8.3.2022

EHDOTUS ASETUKSEN (EU) N:O 1025/2012 MUUTTAMISESTA SILTÄ OSIN KUIN ON KYSE EUROOPPALAISIA STANDARDEJA JA EUROOPPALAISIA STANDARDINTITUOTTEITA KOSKEVISTA EUROOPPALAISTEN STANDARDINTIORGANISAATIOIDEN PÄÄTÖKSISTÄ

1 Tausta

Komissio antoi 2.2.2022 ehdotuksen asetuksen (EU) N:o 1025/2012 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse eurooppalaisia standardeja ja eurooppalaisia standardintuotteita koskevista eurooppalaisten standardintioorganisaatioiden päätöksistä (KOM(2022) 32 lopullinen, jäljempänä *standardintiasetuksen muutosehdotus*). Ehdotus on osa komission julkaisemaa tiedonantoa standardointia koskevasta EU:n strategiasta (KOM(2022) 31 lopullinen, jäljempänä *standardointistrategia*), jota käsitellään erillisessä valtioneuvoston E-selvityksessä. Komissio järjesti strategian valmistelun yhteydessä kuulemisen standardointistrategian etenemissuunnitelmasta kesällä 2021 ja kaikille standardoinnissa relevanteille tahoille kohdennetun kuulemisen joulukuudella 2021. Standardintiasetuksen muutosehdotuksesta ei ole järjestetty julkista kuulemistä.

Eurooppalainen standardointi perustuu kansalliseen edustuksellisuuteen eurooppalaisissa standardointijärjestöissä sekä suoraan jäsenyyteen. Eurooppalaiset standardointijärjestöt ovat yksityisiä toimijoita, jotka erityisoikeudella laativat standardeja ja standardituotteita komission standardointipyyntöjen pohjalta EU:n lainsäädännön ja politiikkojen tueksi. Eurooppalaisia standardointijärjestöjä on kolme: Euroopan standardintikomitea CEN, Euroopan sähkötekniikan standardintikomitea CENELEC sekä Euroopan telealan standardintilaitos ETSI. Standardintiasetuksen muutosehdotus koskettaa kaikkia eurooppalaisia standardointijärjestöjä, mutta ehdotettujen muutosten taustalla on erityisesti huolet ETSI:n päätöksentekoon liittyvän vallan siirtymisestä EU:n ulkopuolelle komission esittämien standardointipyyntöjen mukaisten standardien laadinnassa.

2 Ehdotuksen tavoite

Ehdotuksella tuetaan standardointistrategian tavoitetta varmistaa eurooppalaisten etujen ja arvojen huomioiminen eri politiikkojen alalla tapahtuvassa standardoinnissa. Standardeihin liittyy teknisten seikkojen lisäksi yhä enemmän poliittisia näkökohtia, jotka ovat tärkeitä EU:lle tärkeiden arvojen turvaamiseksi. Standardintiasetuksen muutosehdotus on yksi standardointistrategian keinoista, jolla komissio pyrkii lisäämään standardoinnin avoimuutta, läpinäkyvyyttä ja osallistavuutta.

Standardointijärjestöjen sisäisessä hallinnossa, päätöksentekomenettelyssä sekä jäsenrakenteessa on tapahtunut muutoksia, joiden johdosta standardintiasetusta esitetään muutettavaksi. Ehdotuksen tarkoituksena on muuttaa eurooppalaisten standardointijärjestöjen päätöksentekoa tavalla, joka tukee paremmin eurooppalaisten näkökohtien turvaamista. Komissio pyrkii kehittämään hyvän hallinnon takeita sekä varmistamaan eurooppalaisten etujen, lainsäädännöllisten tarpeiden sekä strategisten tavoitteiden turvaamisen standardoinnissa.

3 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Ehdotuksessa on kaksi artiklaa. Ehdotuksella esitetään muutettavaksi standardointiasetuksen 10 artiklan 1 kohtaa, joka koskee eurooppalaisten standardointijärjestöjen sisäistä päätöksentekoa komission pyytämien standardien ja standardituotteiden antamisesta. Nykyisessä järjestelmässä eurooppalaisten standardisointijärjestöjen päätöksenteolle ei ole asetettu vaatimuksia. Komissio esittää, että eurooppalaisten standardointijärjestöjen tulee edellyttää kansallisilta standardointijärjestöiltä tiettyä edustusta ja päätöksentekovaltaa silloin, kun päätökset koskevat suoraan EU-lainsäädännön tai -politiikkojen tueksi laadittavia harmonisoituja standardeja. Vaikka komissio katsoo, että yhteistyö kolmansista maista on tervetullutta, ehdotetuilla muutoksilla pyritään varmistamaan EU:n etujen suojaaminen ja estämään epäasiallisia vaikuttamispyrkimyksiä, kun kyse on EU-lainsäädännön tueksi laadittavista standardeista. Muulle eurooppalaisten standardointijärjestöjen tekemälle työlle ei aseteta vaatimuksia.

1 artiklan mukaisesti muutettaisiin standardointiasetuksen 10 artiklan 1 kohtaa ja lisätäisiin artiklaan uusi 2 a kohta. Kohdan 1 mukaan komissio voi Euroopan unionin toiminnasta tehdystä sopimuksessa (SEUT-sopimus) määritellyn toimivallan rajoissa pyytää yhtä tai useampaa eurooppalaista standardointijärjestöä laatimaan eurooppalaisen standardin tai eurooppalaisen standardointituotteen tietyssä määräajassa. Virkkeeseen lisättäisiin viittaus uuteen 2 a kohtaan, joka koskee kyseessä oleville eurooppalaisille standardointijärjestöille asetettavia vaatimuksia.

Uuden 2 a kohdan mukaan eurooppalaisten standardointijärjestöjen on varmistettava, että päätökset standardointipyyntöjen hyväksymisestä, hylkäämisestä ja toteuttamisesta, uusien työkohteiden hyväksymisestä sekä eurooppalaisten standardien tai eurooppalaisten standardointituotteiden hyväksymisestä, tarkistamisesta ja peruuttamisesta tehdään yksinomaan kyseisen järjestön toimivaltaiseen päätöksentekolimeen kuuluvien kansallisten standardointijärjestöjen edustajien toimesta.

2 artiklan mukaan muutoksia esitetään sovellettavaksi kuusi kuukautta asetuksen voimaantulon jälkeen.

4 Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

Ehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimus) 114 artiklaan. Päätöksentekomenettely on tavallinen lainsäätämisyjärjestys, jossa Euroopan parlamentti ja neuvosto kuulevat talous- ja sosiaalikomiteaa.

Esitetty muutosehdotus koskee eurooppalaisten standardisointijärjestöjen komission pyynnöstä tekemää työtä ja rajautuu vain osaan standardisointiasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa. Esityksellä vahvistetaan kansallisten standardointijärjestöjen asemaa eurooppalaisessa standardoinnissa ja varmistetaan hyvän hallintotavan periaatteet EU:n päätöksentekomenettelyjen mukaisesti.

Komissio on todennut, että ehdotus on suhteellisuusperiaatteen mukainen, koska siinä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen sen varmistamiseksi, että asetuksen (EU) N:o 1025/2012 10 artiklan mukaiseen pyyntöön perustuva kansallinen edustus/osallistuminen eurooppalaisia standardeja ja standardointituotteita kehitettäessä taataan prosessin kaikissa vaiheissa.

Valtioneuvosto katsoo, että muutosehdotuksen oikeusperustaa on pidettävä asianmukaisena.

Valtioneuvosto katsoo, että ehdotus on toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukainen.

5 Ehdotuksen vaikutukset

Komissio ei laatinut standardisointiasetuksen muutosehdotuksesta vaikutustenarviointia. Paremman sääntelyn periaatteiden mukaisesti vaikutusarvioinneilla tuetaan EU:n sääntelypolitiikkaa. Vaikutusarvioiden puuttuminen EU-tasolla hankaloittaa ehdotetun muutoksen kokonaisvaikutusten arviointia, koska kyse on erityisesti eurooppalaisille standardointijärjestöille asetetuista vaatimuksista. Vaikutustenarvioinnin avulla pystyttäisiin myös arvioimaan paremmin mahdollisten vaihtoehtojen toteuttamistapojen sopivuutta. Komission näkemyksen mukaan ehdotuksella ei ole merkittäviä vaikutuksia, koska hallinnollisten päätösten vaikutus rajoittuu tunnistettaviin sidosryhmiin, niiden vaikutukset ovat rajalliset ja kyseessä on lainsäädäntöön liittyvä tekninen muutos.

Standardisointiasetus määrittelee säännöt tuotteiden ja palveluiden standardien ja standardituotteiden laadinnasta EU:n lainsäädäntöä ja politiikkoja tukien. Eurooppalaiset standardointijärjestöt tekevät yhteistyötä kansainvälisten ja eurooppalaisten sidosryhmien kanssa. Komission aikomuksena on estää kansainvälisten sidosryhmien rajoittamattoman osallistumisen mahdollisesti aiheuttamat vääristymät päätöksentekoprosessissa. Ehdotuksilla siirretään valtaa kansallisille standardisointijärjestöille.

Suomessa kansallisina standardisointijärjestöinä toimivat Suomen standardisoimisliitto SFS ry, SESKO ry sekä Traficom. Komission ehdotusten taustalla olevien huolien keskistyessä erityisesti ETSI:in, kohdistuvat mahdolliset vaikutukset ennen kaikkea Traficomiin. Päätöksenteosta säännellään järjestöjen omissa säännöissä. Ehdotuksella voidaan arvioida olevan vain vähäisiä vaikutuksia Suomen kansallisten standardisointijärjestöjen toimintaperiaatteisiin.

Kansallisten standardisointijärjestöjen aseman vahvistaminen eurooppalaisessa standardoinnissa lisää kansallisten järjestöjen resurssi- ja osaamistarpeita. Standardointistrategiassa esitetyillä standardointiosaamisen yhteensovittamistoimenpiteillä, esimerkiksi komissioon perustettavilla asiantuntijaelimillä voidaan vain osittain vastata näihin tarpeisiin. Erityisesti ETSI:ssä kansallisten standardisointijärjestöjen asema itse standardien laadinnassa on vain rajallinen, jonka vuoksi on tärkeää, että esimerkiksi standardisointipyyntöjen ja standardointituotteiden työaiheiden hyväksyntään on riittävästi asiantuntijaosaamista.

6 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) säädetyn valtakunnan ja maakunnan välisen toimivaltajaon mukaan standardisointia koskevissa asioissa lainsäädäntövalta kuuluu valtakunnalle (27 § 19 kohta).

7 Ehdotuksen käsittely Euroopan unionin toimielimissä ja muiden jäsenvaltioiden kannat

Euroopan parlamentissa vastuuvaliokuntana toimii sisämarkkina- ja kuluttajansuojavaliokunta (IMCO). Esittelijöitä ei ole vielä valittu.

Asetusehdotuksen tarkempi käsittelyaikataulu EU:ssa ei ole vielä täsmentynyt.

8 Ehdotuksen kansallinen käsittely

U-kirjelmä on valmistelu työ- ja elinkeinoministeriössä. Luonnos U-kirjelmäksi on käsitelty kilpailukykyjaostossa (EU 8) 4.3.2022. EU-jaostojen kirjallinen menettely EU-8 kilpailukykyjaostossa ja EU-19 viestintäjaostossa 2.–7.3.2022.

9 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu ehdotukseen pääosin myönteisesti. Valtioneuvosto tukee komission tavoitetta eurooppalaisten toimijoiden vahvemmasta roolista eurooppalaisessa standardoinnissa.

Valtioneuvosto katsoo, että standardointistrategian yhteydessä annettu standardointiasetuksen muutosehdotus tukee strategian tavoitetta kehittää eurooppalaista standardointia. Standardoinnin kehittäminen on keskeistä Euroopan kilpailukyvyn parantamisen kannalta.

Harmonisoitujen standardien laadinnassa tulee varmistaa laadukas ja nopea standardien laadinta. On tärkeää, ettei standardointijärjestöille aseteta velvoitteita ilman että niiden muodostamien tarpeiden, kuten resurssien ja osaamisen vaikutuksia arvioidaan huolellisesti ja niihin vastataan tavoitteiden edellyttämällä tavalla. Kansallisten standardointijärjestöjen roolia vahvistettaessa tulisi huolehtia, että nykyinen eurooppalaisten standardien korkea taso pystytään ylläpitämään.

Valtioneuvosto katsoo, että koska muutosehdotuksesta ei laadittu julkista kuulemistä eikä vaikutustenarviointia, tulisi komission tarkoin seurata asetusmuutoksesta johtuvia vaikutuksia. Valtioneuvosto pitää vaikutusarvioinnin puuttumista valitettavana.